

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK QO‘LLAB-QUVVATLASHDA PSIXOLOGIK XIZMATNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI

Ashurova Shaxnoza Faxriddin qizi

TerDPI Psixologiya kafedrası o‘qituvchi

Ashurovashaxnoza@mail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada bugungi kunda maktabgacha ta’lim sohasida psixologning vazifasi hamda psixologik xizmatning ustuvor vazifalari, maktabgacha yosh davridagi bolalarning psixologik xususiyatlari va bu borada nazariyachi olimlarning fikrlari, bolalar psixologiyasining muammolari va ularni bartaraf etish yo‘llari va metodikalar ko‘rsatib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim tashkiloti, tarbiya, sog‘lom turmush tarzi, psixologik xususiyat, psixologik nazariyalar, kichik guruh, bilish jarayonlari, sezgi, nutq, psixologik xizmat.

АННОТАЦИЯ

В данной статье изложены задачи психолога и приоритетные задачи психологической службы в сфере дошкольного образования на сегодняшний день, психологические особенности детей дошкольного возраста и мнения ученых-теоретиков в этой области, проблемы детской психологии и пути их преодоления и методики.

Ключевые слова: дошкольная образовательная организация, воспитание, здоровый образ жизни, психологическая характеристика, психологические теории, подгруппа, процессы познания, речь, интуиция, психологическое обслуживание.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2017-yil 30-sentabrdagi PF-51-98-sonli Farmoni ijrosini ta’minlash hamda maktabgacha ta’lim muassasalarining davlat va nodavlat tarmoqlarini yanada kengaytirish, davlat va nodavlat maktabgacha ta’lim muassasalari o‘rtasida sog‘lom raqobat muhitini shakllantirish sharoitlarini yaratish, davlat va xususiy sektor sherikligi shartlarida maktabgacha ta’lim muassasalarining yangi shakllarini joriy etish xususida turli xil qaror va farmonlar joriy etdi. Maktabgacha ta’lim tizimida bilim, amaliy ko‘nikma va

malakalar, ma'lum psixologik- pedagogik ko'nikmalar nuqtayi nazaridan, eng avvalo bolalarni tarbiyalash uchun to'laqonli o'zlashtirish zarur, bolaning keyingi rivojlanishi, noto'g'ri yo'ldan ozdirilishining oldini olishga bog'liq. Ma'lumki, maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari vazifalari sirasiga shaxsga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiyani amalga oshirish, bolalarda ijtimoiy-kommunikativ, axloqiy, estetik, intellektual, jismoniy sifat va salohiyatlarni uyg'otish va rivojlantirish, sifat va salohiyatlarni uyg'otish va rivojlantirish, bolalarda mustaqillik, mas'uliyatlilik, tashabbuskorlik xislatlarini shakllantirish, bolalarning yosh, individual, psixologik va jismoniy xususiyatlari hamda qobiliyatini inobatga olgan ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish kiritilgan¹. Zamonaviy nazariyalar XX asrda bolalar bog'chalari va boshqa maktabgacha ta'lim muassasalarining ko'payishi bir qator o'zgarishlar bilan bog'liq:

- Psixologiya, tibbiyot, psixiatriya va ta'lim sohalarida qo'llanishi natijasida erta bolalikka yangi ilmiy qiziqish;
- bolalarga yo'l-yo'riq ko'rsatish va ota-onalar ta'limning muhimligini tan olish;
- Ishlaydigan onalarning bolalarini parvarish qilish uchun allaqachon tashkil etilgan bolalar bog'chalarining ta'lim dasturlarini takomillashtirish bo'yicha sa'yohatlar. Katta nazariyachilardan biri psixolog John Piaje va uning izdoshlarining eng katta hissalarini rivojlanish psixologiyasi bo'lib, ular bolalar intellektual rivojlanishning muntazam bosqichlaridan o'tishlariga ishonch hosil qilganlar. Dastlabki ikki davr – sensomotor intellekt (tug'ilgandan ikki yoshgacha), shuningdek vakillik (ikki yoshdan, yetti yoki sakkizgacha) erta bolalik sohasiga tegishli. Bolalar bog'chalari va bolalar bog'chalarining asosiy muammolaridan biri tilni rivojlantirishdir. Ko'pgina tadqiqotchilarning fikricha, haqiqiy nutq bola o'zi ishlatadigan so'zlar bilan mazmunli aloqalar hosil qila boshlaganida boshlanadi (ona so'zini uning ma'nosini tushunmasdan taqlid qiladigan chaqaloq haqiqiy nutqqa qo'shilmaydi). Ikki yoshdan olti yoshgacha bo'lgan bola uchun og'zaki nutq asosiy vazifa bo'lib, ifodalash va tushunishni o'z ichiga oladi. Taxminan to'rt yoshida u o'z tilining tizimligi grammatikasoslarini o'zlashtiradi. Olti yoshgake lib, o'rtacha bola o'z so'z boyligini taxminan 2500 so'zga ko'p aytiradi – buuning muhitining sifatiga, ayniqsa kattalarning bola bilan munosabatda bo'lishga tayyorligiga bog'liq. Ko'pgina tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalar uyi kabi shaxssiz muassasadagi juda yosh bola, odatda, oddiy oila sharoitida bir xil yoshdagi bolalardan orqada qoladi. Erta bolalik davridagi ta'limning ko'plab vazifalaridan biri barcha bolalar uchun, ayniqsa, kompensatsiya ishlariga muhtoj bo'lganlar uchun boshlang'ich til ko'nikmalarini o'rgatishdir. Ularning tushunish va nutqini yaxshilash uchun tinglash va til o'yinlari mavjud. Ta'lim o'yinlarini muvaffaqiyatli o'qitish moslamasi deb topadigan o'qituvchilar, ular bolaning o'rganishga bo'lgan qiziqishini

rag'batlantirishini ta'kidlaydilar .Bolalar kuchli o'rganish va o'zaro ta'sir qilish qobiliyatiga ega bo'lib tug'iladi.

Bolalar dunyo haqidagi tushunchalarini har bir yangi tajriba bilan solishtirishadi, ular ba'zan "sodda nazariyalar" deb ataladigan nazariyalarni yaratadilar. Bu bosqichda bolaning moslashuvi sinov va xato orqali o'rganishga bog'liq, lekin u ham narsalarni sezgi orqali boshqaradi. U mantiqiy va matematik munosabatlar (guruhlar, o'lchamlar miqdorlar va sifatlar) va fazoviy va vaqtinchalik munosabatlar kabi simbolizatsiya va munosabatlarning elementar turlarini birlashtira boshlaydi.

J.Piaje nazariyasi yosh bolada kognitiv ta'lim jarayonlari va kontseptsiyani shakllantirishning ahamiyatini tan olish uchun asos yaratdi. J. Piaje shuningdek, zarur ko'nikmalarni o'rganish uchun qulay muhit muhimligini ta'kidlaydi.Ularning tushunish va nutqini yaxshilash uchun tinglash va til o'yinlari mavjud.

Xulosa o'rnida shuni aytish lozimki, bolani har tomonlama rivojlantirishda nafaqat maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi ta'lim-tarbiya jarayonida bolani qo'llab – quvvatlash, balki bolani oilada ota-ona, kattalar, tengdoshlari tomonidan tushunish va qo'llab –quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun tarbiyachi hamda muassasa psixologi o'zining ijtimoiy pedagogik faoliyatida ota-onalar bilan ishlash jarayonida ularning pedagogik psixologik savodxonligini oshirishga ,oiladagi sog'lom muhit va bola tarbiyasiga ma'suliyat bilan yondashish, bu sohada maktabgacha ta'lim tashkiloti bilan hamkorlikda ishlash bolani maktab ta'limiga muvaffaqiyatli tayyorlashning sharti ekanligini ota-onalarga yetkazish muhim sanaladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

- 1.Ashurova. Sh. F. (2022) BOLALARDA SOG'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDA OILAVIY MUNOSABATLARNING O'RNi "Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti ilmiy jurnali" 1(6),71-73-b
- 2.Ashurova Sh. F. (2023) SOG'LOM PSIXOLOGIK TURMUSH TARZI TO'G'RISIDAGI TASVURLARNING SHAKLLANISHI "Журнал Педагогики и психологии в современном образовании,3(1).
<https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/8314/5746>
3. Ashurova Sh.F. .(2022) A HEALTHY LIFESTYLE IN UZBEK FAMILIES FROM THE POINT OF VIEW OF ISLAM RELIGION Emergent: JOURNAL OF EDUCATIONAL DISCOVERIES AND LIFELONG LEARNING (EJEDL)
<https://ejedl.academiascience.org/index.php/ejedl/article/view/369> (52-56 p)
- 4.Karimova M.(2022) O'smir yoshidagi qizlarning oilaviy hayot haqidagi tasavvurlari psixologik muammo sifatida. СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА,

5. Ashurova, S. F., & qizi Karimova, M. N. (2023). OILADA O 'SMIRLARNING SOG'LOM TURMUSH TARZI VA OILAVIY HAYOT HAQIDAGI TASAVVURLARI SHAKLLANISHINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 363-368.

6. qizi Karimova, M. N., & Ashurova, S. F. (2023). PROFESSIONAL TA'LIMDA TAHSIL OLAYOTGAN QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASH VA ULARDA SOG 'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 369-373.

7. Иманова, М. Б. (2021). ШАХС ХАРАКТЕРИ АКЦЕНТУАЦИЯСИ ВА ДЕСТРУКТИВ ХУЛҚ-АТВОР. Academic research in educational sciences, 2(11), 1399-1403.